

Komentář Odborného panelu - SCOPUS

6. Humanities and the Arts

Vypracoval: prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

Datum vypracování: 9. 8. 2021

Na problematičnost využití bibliometrické analýzy dle údajů z databáze SCOPUS opakovaně (s detailním zdůvodněním) upozorňoval Odborný panel 06 v předchozích třech letech hodnocení. To se nemění ani pro čtvrtý rok hodnocení, kdy nedošlo v rámci bibliometrické analýzy k žádné systémové změně.

Lze jen konstatovat, že ve srovnání s databází WoS (kterou nelze pro hodnocení výsledků 6. vědní oblasti použít vůbec), poskytuje databáze SCOPUS rozsáhlejší datovou základnu, neboť zahrnuje širší spektrum časopisecké produkce. V této datové základně pro bibliometrickou analýzu jsou však analogické problémy: V důsledku použitého postupu jsou v datové základně procentuálně vysokou mírou zastoupeny výsledky oborově nepatřičné. Spektrum odborných časopisů, zastoupených v databázi SCOPUS, není z hlediska jednotlivých oborů ve většině případů dostatečně reprezentativní, neboť v této databázi nejsou zastoupeny (z různých důvodů vědecko-diplomatických, jazykových aj.) některé časopisy, obecně uznávané za tradiční a oborově klíčové (část z nich je evidována v databázi ERIH, vytvořené v evropském vědeckém prostředí výslovně pro humanitní obory).

Ve srovnání s databází WoS (která je pro 6. vědní oblast nepoužitelná) přiznávají některé vědní obory databázi SCOPUS jistou míru relevance, ovšem za zohlednění dvou základních předpokladů:

- a) z datové základny je nutné před provedením analýzy odstranit oborově nepatřičné výsledky, které způsobují vzhledem k velmi vysokému procentuálnímu zastoupení zmatečnost celkového výsledku;
- b) v rámci M2 nelze VO hodnotit ani podle bibliometrické analýzy, provedené dle databáze SCOPUS a pro hodnocení v M2 je nutné použít jiné hodnotící nástroje. Po splnění první výše uvedené podmínky je však možné užít databázi SCOPUS jako pomocné hodnotící kritérium s relativně nízkou vahou v rámci celkového hodnocení v M2.

Pro všechny obory 6. vědní oblasti totiž platí stále opakovaná skutečnost, že ani jedna z databází (WoS ani SCOPUS) nezahrnuje hlavní oborové výsledky VaV (především autorské knižní monografie), takže jako hlavní nástroj pro hodnocení v rámci Modulu 2 pro 6. vědní oblast bibliometrie není vhodným nástrojem, jak konstatuje už původní verze Metodiky 17+.

Pokud by KHV z nějakého důvodu trvala na použití bibliometrických nástrojů pro 6. vědní oblast a tento požadavek by měl logické zdůvodnění, pak připadá v úvahu databáze SCOPUS pouze jako okrajový pomocný nástroj, kterému by byla dána v Modulu2 (který má být už podle zadání M17+ systémově řešen jinak, než bibliometrickými nástroji) relativně malá váha.

Připojuji dílčí komentáře garantů bibliometrických analýz podle databáze SCOPUS subfordů 6.1-6.4 (pro sub-ford 6.5 nebyla relevantní data k dispozici).

6.1 HISTORY AND ARCHEOLOGY

Vypracoval: doc. PhDr. Luboš Jiráň. CSc.

Datum vypracování: 16. 6. 2021

Bibliometrická data sebraná za rok 2019, jež se vztahují výsledkům Fordu 6.1, pouze potvrzují hodnocení, které obsahuje komentář vypracovaný v roce 2020 a který se zabýval interpretací bibliometrických dat za léta 2016 - 2018. Výsledky za rok 2019 dovolují pouze určitá upřesnění, která nic nemění na závěrech, učiněných již v roce 2020

Jak dokládají závěry hodnocení předložených výsledků za celý Ford 6.1, které byly učiněné v průběhu realizace modulu M1, úroveň obou oborů spadajících do tohoto fordů, tedy historie a archeologie, je zřetelně nadstandardní.

Tento poznatek ovšem neodráží v modulu M2 výsledky bibliometrické analýzy. Ta je založena na zcela odlišných hodnotících kritériích, která zcela míjejí výsledky, které jsou pro dané obory Fordu 6.1 typické a i v rámci mezinárodní komunity obecně preferované. Bibliometrická analýza vycházející z databáze WOS je potom pro sledované obory zcela nepoužitelná. Průměrně ca 30 zaznamenaných výsledků ročně, z nichž část by bylo vhodné přiřadit spíše jiným vědním oborům, žádnou podrobnější reflexi neumožňuje. Interpretace tohoto stavu může být taková, že výkonost subjektů zabývajících se obory archeologie a historie v ČR je naprosto minimální, nebo taková, že používaná kritéria pro hodnocení výkonnosti těchto oborů v ČR jsou nepatřičná.

Proti nedostatečné výkonnosti rozhodně svědčí nejen hodnocení kvality předložených výstupů v rámci modulu M1, ale také počty a struktura výsledků zahrnující i výstupy nepostižitelné stanovenými bibliometrickými kritérii, jak je demonstruje na str. 73-74 a 148-149 materiál nazvaný „*Oborové bibliometrické srovnání výzkumných organizací za období 2016-2019 s rozlišením personálních oborových kapacit*“ (<https://ideaapps.cerge-ei.cz/webapp>). Zde provedená analýza jasně dokládá specifický charakter preferovaných oborových výstupů a nutnost stanovení odlišných hodnotících kritérií pro hodnocení výkonnosti subjektů zabývajících se obory Fordu 6:1.

Také podoba bibliometrických dat generovaných na základě výsledků obsažených v databázi SCOPUS za rok 2019 potvrzuje závěry a komentáře vypracované již v minulém roce. Zřetelný je nárůst počtu hodnocených (tady dosažených) výsledků, nicméně oscilace z hlediska poměrného zastoupení v decilu a jednotlivých kvartilech zůstává v rámci celého hodnoceného období pouze v jednotkách procent. I pro rok 2019 platí, že část publikací zahrnutých do bibliometrické analýzy neodpovídá svým zaměřením či předpokládaným obsahem Fordu 6.1. Jako příklad lze uvést výstupy typu: „*Model study of the leather degradation by oxidation and hydrolysis*“ nebo „*Has 'Strict liability' given way to a general 'Duty to compensate harm' in Czech law?*“

Potvrzuje se také opakovaně, že v rámci obou oborů Fordu 6.1 existuje určitý rozdíl v charakteru výstupů, který ovlivňuje jejich zastoupení v D1 a Q1. Zatímco archeologie, která víceméně vyčerpala klasické metodické přístupy a pro další rozvoj oborového bádání při řešení vlastních otázek nutně přistupuje k aplikaci širokého spektra přírodovědných metod, což se projevuje i v cílení publikačních výstupů, pro historické bádání není podobný metodický posun natolik zásadní. Proto také mají v pásmech D1 a Q1 výstupy oboru archeologie nejsilnější oborový hráči, tedy Archeologický ústav AV ČR, Praha, Univerzita Karlova, Západočeská univerzita v Plzni nebo Masarykova univerzita, vícečetné zastoupení, zatímco zastoupení výsledků náležejících oboru historie v těchto nejvyšších pásmech v roce 2019 zcela chybí a i v celém souboru hodnocených výsledků má velmi malé zastoupení. Je třeba opět zdůraznit, že toto vyplývá z odlišných oborových východisek. Předmět historického výzkumu a jeho převažující pramenná základna jsou více závislé na jazykovém a kulturním kontextu.

Výrazná část oborového badatelského potenciálu je zcela logicky zaměřena na základní výzkum regionálních, národních a středoevropských dějin. Tato část oborového spektra, charakteristická pro každou historiografii, je nezastupitelná; přičemž výsledky jsou publikovány formou, kterou bibliometrická analýza vůbec nemůže postihnout. Tato skutečnost má potom vliv i na podobu tabulky prezentující nejvýznamnější organizace v oboru. Ta je vytvářena pouze podle zastoupení výsledků v D1 a Q1 a zcela tak ignoruje špičková historická česká pracoviště.

Je zcela nepochybné, že bibliometrický výkon hodnocený podle aktuálně nastavených kritérií, jež jsou všeobecně použitelná pro široké spektrum přírodovědných, technických a některých dalších oborů, je zcela nepoužitelný pro některé specifické humanitní obory. Získaná data jsou buď nedostatečná nebo zkreslující objektivní výkonost a také postavení jednotlivých oborových subjektů v mezinárodním srovnání.

Doposud vytvářené bibliometrické analýzy byly pro dané humanitní obory prospěšné zejména z toho hlediska, že vyvolaly diskuzi o potřebě specifického oborového hodnocení a příslib příslušných řídicích orgánů zaměřený na nové posouzení této problematiky a hledání racionálních východisek. Pokud by k tomu v rámci Modulu M2 nedošlo, mohlo by rigidní uplatňování výsledků bibliometrického výkonu ve svém důsledku těžce poškodit rozvoj postižených humanitních oborů především na vysokých školách.

Summary

The bibliometric data collected for 2019, which relates to the results of Ford 6.1, only confirms the assessment contained in the commentary produced in 2020, which dealt with the interpretation of the bibliometric data for 2016-2018.

As evidenced by the conclusions of the evaluation of the submitted results for the whole of Ford 6.1, which were made during the implementation of Module M1, the level of the two disciplines covered by this Ford, i.e. History and Archaeology, is clearly above standard.

However, this observation is not reflected in module M2 by the results of the bibliometric analysis. The latter is based on completely different evaluation criteria, which completely miss the results that are typical for the disciplines of Ford 6.1 and generally preferred even within the international community. The bibliometric analysis based on the WOS database is then completely inapplicable to the disciplines under consideration.

Also, the form of the bibliometric data generated on the basis of the results contained in the SCOPUS database for 2019 confirms the conclusions and comments already made last year. There is a clear increase in the number of results evaluated, but the oscillation in terms of relative representation in decile and quartiles remains only in units of percentages over the entire evaluation period. It is also true for 2019 that some of the publications included in the bibliometric analysis do not correspond to the focus or expected content of Ford 6.1.

There is no doubt that the bibliometric performance evaluated according to the currently set criteria, which are generally applicable to a wide range of natural and technical sciences, is completely inapplicable to some specific humanities disciplines. The data obtained are either insufficient or distort the objective performance as well as the position of individual disciplines in international comparisons.

The bibliometric analyses produced so far have been useful for the humanities in particular in that they have generated discussion about the need for discipline-specific assessments, but the data themselves distort the actual level of these disciplines.

Ford: 6.2 Languages and Literature

Vypracoval: Mgr. Jiří Koten, Ph. D.

Datum vypracování: 24. 6. 2021

Základní otázky – obory FORD

1. **Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání? (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými ...)**

Úroveň oboru je dlouhodobě **stabilní, bez výkyvů**, česká věda v hodnocené podoblasti je podle mého soudu **konkurenceschopná** a srovnatelná v parametrech „nových členských států“ EU27; patří k nejvýkonnějším v rámci někdejšího východního bloku, a to navzdory setrvalé nízkým investicím do vědy a inovací v podoblasti (např. v parametrech OECD) a celkovému nedostatku uznání i nízkému společenskému očekávání, které provází nejen podoblast Languages and Literature, ale humanitní vědu v ČR obecně.

2. **Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.**

Bibliometrické ukazatele nejsou vhodné pro hodnocení humanitní vědy, a to především proto, že se subford, jak jej chápe tuzemská tradice, nepřekrývá s mnohem „elastičtější“ chápáním podoblasti plošně v zahraničí. Některé rešeršované výsledky (uplatňované např. ČVUT nebo Ústavem termomechaniky AV ČR) jednoduše vylučujeme z oblasti humanitní vědy, doporučuji je tedy uplatnit jinde (v příloze vyznačuji sporné výsledky). Je ovšem nutné konstatovat, že **bibliometrické ukazatele databáze SCOPUS mají podstatně větší relevanci než zcela nevypovídající a nepoužitelné výsledky databáze WoS**, která je k oborům podoblasti 6.2 naprosto necitlivá a řadu výsledků vůbec neeviduje (např. celou oblast věd o literatuře).

3. **Do jaké míry se informace o nejvýznamnějších periodických v databázích WoS a Scopus překrývá? Nakolik přináší Scopus podstatné informace o oboru navíc?**

Databáze SCOPUS je pro šestou vědní oblast – minimálně to platí o podoblasti 6.2 – **mnohem vhodnějším ukazatelem** než zcela nepoužitelná databáze WoS, kterou bych doporučil nadále nerešeršovat a nemrhat vynaloženými prostředky. Naopak **výsledky databáze SCOPUS si určitě zaslouží report**, protože o oborech 6.2 databáze poskytuje podstatné informace, které jsou mimo možnosti detekce WoS.

Mj. lze na základě analýzy tvrdit, že v podoblasti **stoupá počet hodnocených výsledků**, což bych ale spojoval i se zařazením některých tuzemských publikačních platform do databáze (do vývoje počtu výsledku se jednoduše promítly větší publikační možnosti). Produkce v D1, Q1 sice zjevně zaostává (v ČR pouze 5% v D1, některé výsledky navíc do 6.2 nepatří), ale např. už Q2 je na úrovni 32%, což převyšuje 24% mezinárodního srovnání. Přes nedokonalost bibliometrických indikátorů si troufám uvedená čísla považovat za potvrzení závěrů o konkurenceschopnosti tuzemské vědy v hodnocené podoblasti (viz odpověď na otázku č. 1).

4. **Má obor vysokou úroveň své produkce ve srovnání se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukcí v méně kvalitních segmentech? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?**

Analýza bibliometrických ukazatelů SCOPUS potvrzuje **vzestupný trend ve vývoji počtu výsledků**, v r. 2019 byl celkem rapidní. Trend nelze spojovat výhradně s vědeckým výkonem, podstatné je zejm. začlenění tuzemských časopisů do analyzované databáze. Protože se po r. 2019 podařilo uspět dalším odborným časopisům (nově jsou v databázi např. Slovo a smysl, Bohemica Litteraria), očekávám další navýšení produkce. O nadprodukcí v méně kvalitních segmentech hovořit nelze, **produkce celkem přirozeně odráží pásma nejvytěžovanějších časopisů** (Slovo a slovesnost, Česká literatura), tuzemské obory podoblasti 6.2 spíše nemají dostatek adekvátních platform pro výsledky v Q1, kam pronikají i výsledky mimooborové a neuznatelné (uplatněné mj. ČVUT, fakultními nemocnicemi, Národním ústavem duševního zdraví apod.). Shrnutí: **uplatněné výsledky jsou spíše odrazem publikační dostupnosti než dokladem (ne)dostatečné excelence**. Benchmark mediánů ale vychází celkem lichotivě pro ČR (89%), zkresluje ho ale započítání konfuzních výsledků.

5. **Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků ve vyšších pásmech? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).**

Už výše uvádím, že **k překryvům v D1, Q1 dochází**, některé z výsledků zdánlivě nejhodnotnějších tuzemská tradice **neakceptuje jako výsledky hodnocené vědní podoblasti (v příloze značím červeně, žlutě značím výsledky sporné)**. Konfuzně se v podoblasti objevují mj. výsledky z oblastí 5.8, 5.9, ale i 5.1 nebo 6.1. Potvrzuje se, že **tuzemská věda subfordu 6.2 na výsledky D1 dosáhnout dokáže**, nejúspěšnější je tradičně Univerzita Karlova a Masarykova univerzita.

6. **Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Odpovídá významný podíl na špičkových výstupech relativně velikosti VO (viz refereční údaje a vaše znalosti oboru)?**

Výše uvádím, že jasně „nejúspěšnější“ VO jsou Karlova univerzita a Masarykova univerzita, výsledky D1 a Q1 jsou ale v důsledku překryvů **zkreslené**, nelze přijmout skutečnost, že v oblasti 6.2 vyniká např. ČVUT nebo fakultní nemocnice. **Významný podíl na špičkových výstupech je ale přirozeným odrazem velikosti a výzkumných kapacit nejúspěšnějších VO.**

Za vypovídající ale považuji pořadí z hlediska objemu produkce, které tolik nedeformují překryvy. Za průkazné tedy považuji potvrzení špičkové výkonosti Karlovy univerzity (26% podíl na oboru), Masarykovy univerzity (18%), Univerzity Palackého (13%), ÚJČ AV ČR (7%), Ostravské univerzity (6%) a ÚČL AV ČR (5%). Opět se potvrdilo, že produktivita odráží kapacity VO.

Základní otázky – významné VO v oboru

- 7. Jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, ČR)? Dosahují dle bibliometrie světové úrovně, případně ji převyšují?**

Bibliometrický ukazatel nepovažuji za plně vypovídající, v podoblasti 6.2 plní funkci solidní orientace o oborové produkci. Ve srovnání se světem je tuzemský benchmark nižší, je ale poměrně stabilní, bez výkyvů a u silných institucí nejde hovořit o neporovnatelnosti (UK např. 24% vs. svět 32% v Q1).

- 8. Je podle vašeho názoru bibliometrický výkon zásadní také z hlediska mise těchto VO? (Např. některé VO věnující se aplikovanému výzkumu můžou mít významný výkon v M2, ale z hlediska jejich mise nemusí mít zásadní úlohu.)**

O misi VO bibliometrické ukazatele mnoho nevypovídají, a to ani vhodnější databáze SCOPUS. Potvrzuje se ale např., že regionální univerzity nemají velký podíl na objemu tuzemské vědecké produkce, jejich mise spočívá především v oblasti vzdělávání. Spíše než o vědecké nekvalitě je ale třeba hovořit o nedostatečných výzkumných kapacitách.

- 9. Změnila bibliometrická analýza SCOPUS zásadním způsobem Váš pohled na některou z hodnocených VO?**

Bibliometrická analýza SCOPUS spíše potvrzuje trvalé trendy, v podoblasti 6.2 je ale databáze SCOPUS jediným možným východiskem při utváření pohledu na VO, analýza WoS je nepoužitelná, pro řadu podoborů nemá kategorie, resp. výsledky neeviduje. O kvalitě tuzemské humanitní vědy nemůže rozhodovat kritérium AIS.

- 10. Existují v oboru VO, které podle Vašeho názoru produkují významný podíl národních výsledků, přesto se mezi špičkovými VO podle bibliometrie neobjevují?**

Podle mého soudu je **relevantním ukazatelem zejm. tabulka 5** – nejvýznamější organizace z hlediska objemu produkce. Výsledky jsou nepřekvapivé, přirozeně odrážejí velikost a kapacity VO. České VO, které by byly produktivní a generovaly nebibliometrizovatelné výsledky, v podoblasti 6.2 spíše nejsou. Zvážit lze snad určitý podíl organizací s dominantně odlišnou misí, např. knihovny a muzea (NK, MZK apod.).

Summary

Compared to the bibliometric analysis based on the Web of Science database, the SCOPUSbased analysis proves to be useful. Despite the inclusion of confusing results, the analysis has a descriptive value and is able to capture the essential phenomena of Languages and Literature production. Area 6.2 is internationally competitive and stable. It can succeed on the scale of the new Member States of the European Union. Overall production is rising – partly due to the increasing number of searched journals. For example, the evaluation of research organizations according to the number of results seems reliable. In the future, the bibliometric report of the field 6.2 must be based on SCOPUS. For now, I would recommend an additional function to the M2 module.

Ford: 6.3 Philosophy, Ethics and Religion

Vypracoval: doc. Martin Nitsche, Ph.D.

Datum vypracování: 27. 7. 2021

Bibliometrii vytvořenou na základě databáze Scopus, resp. citačního indexu SJR, považuji za relevantní, přesto zčásti zkreslující zdroj informací pro účely hodnocení vědy v oborech 6.3. (viz níže). V této databázi je obsažena a indexována většina důležitých oborových časopisů (mezinárodních i národních); také množství posuzovaných výsledků je dostatečně vypovídající (935 za roky 2016-19).

I v této bibliometrii však dochází ke zkreslení excelence, neboť v oborech 6.3 jsou výrazně jiné citační zvyklosti než v přírodních vědách. Necituje se tolik, protože se neodkazuje k experimentálně zjištěným faktům, ale k interpretacím. Především v prvním decilu (ale zčásti i v prvním kvartilu) dochází ke stejnému zkreslení jako u bibliometrie postavené na databázi WoS; tedy k tomu, že se tu objevují téměř výhradně výsledky z logiky, filosofie matematiky, filosofie vědy a lékařství (tj. z časopisů na hranici přírodních a technických věd, které mají dlouhodobě rozvinutou citační praxi podobnou zvyklostem v přírodních vědách). Z klasických filosofických disciplín tak má v rámci oborů 6.3 výjimečné bibliometrické postavení zvláště logika, v níž je publikování v mezinárodně uznávaných časopisech již delší dobu standardem – to se zároveň pojí s diskursivní povahou oboru, v němž je zvykem obsáhle odkazovat k probíhajícím polemikám.

Necháme-li stranou logiku, nemá v sub-fordu 6.3. první decil příliš vypovídající hodnotu. Pro hodnocení kvalitních institucí je třeba zohlednit vedle Q1 také Q2. I publikace v Q2 svědčí o kvalitním textu ve významném časopise. Pokud by se totiž ze statistiky odfiltrovaly časopisy na hranici s matematikou, informatikou, lékařstvím a jinými disciplínami, hranice mezi Q1 a Q2 by se posunula a více časopisů by se dostalo do Q1, resp. D1. Celkově lze konstatovat to, že i významné mezinárodní časopisy se objevují v Q3 a Q4 (protože citační zvyklosti příslušné oborové specializace neposunují časopis v sub-fordu vzhůru) – a naopak v Q1 a Q2 se objevují méně významné časopisy (které mají ediční politiku propojenu s posilováním citačního indexu: např. podmiňují publikaci textu citováním jiných článků ze starších čísel periodika).

Další zkreslení je dáno tím, že v oborech 6.3. se za nejdůležitější publikace považují monografie. Za významné se považují i kapitoly v recenzovaných kolektivních monografiích. Někteří významní autoři své texty (často excelentní) vydávají spíše v zahraničních kolektivních monografiích (často na ceněné pozvání editora), než v časopisech.

Základní otázky – obory FORD

- 1. Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání? (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými ...)**

Úroveň oborů 6.3. se v mezinárodním srovnání ukazuje jako velmi dobrá. Mezinárodní srovnání bibliometrie (statistika část 2) ukazuje na lehce nižší úroveň publikování ve významných časopisech (převaha Q2, zatímco mezinárodně převažuje Q1). Situace se v meziročním srovnání stále zlepšuje: stoupá počet článků v D1 i Q1 a celkově klesá počet publikací v Q4.

Ve srovnání s rokem 2017 výrazně klesl počet publikací v Q2, což je dáno přesunem kvalitních národních časopisů (Filosofický časopis, Reflexe z Q2 (FČ 2016 i 17, Reflexe 2017) do Q3 (Filosofický časopis), resp. Q4 (Reflexe). Podobně klesá i Organon F (2016 Q1, nyní Q3).

Ačkoli postavení národních časopisů v žebříčku SJR klesá, medián publikací českých VO roste, stejně jako podíl v Q1-2. Poukazuje to na zvyšující se míru publikování v mezinárodních časopisech s vyšším SJR – a potažmo i na zvyšující se úroveň oborů 6.3. v mezinárodním srovnání.

2. Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.

Zpracovaná bibliometrie podle indexu SJR, podle mého, přiměřeně zachycuje dynamiku oborů 6.3. v posledních letech. Myslím, že lze detekovat i pozitivní vliv nové metodiky hodnocení (tj. M17+, zvl. Modulu 1), která oproti tzv. “kafemlejnku” klade důraz na kvalitní publikace v mezinárodním kontextu.

Stále platí, že za významné se v oborech 6.3. považují i kapitoly v recenzovaných kolektivních monografiích. Zde je ukazatelem excelence především prestiž vydavatelství, resp. postavení editorů jednotlivých svazků. Autoři z národních VO v takových monografiích často publikují. Lze konstatovat, že i v tomto ohledu snese úroveň oborů mezinárodní srovnání s podobným výsledkem jako bibliometrické porovnání (tj. lehké zaostávání za excelentními výsledky).

3. Do jaké míry se informace o nejvýznamnějších periodických v databázích WoS a Scopus překrývá? Nakolik přináší Scopus podstatné informace o oboru navíc?

Vzhledem k tomu, že WoS nelze pro hodnocení v oblasti 6.3. vůbec použít, přináší Scopus významné informace.

4. Má obor vysokou úroveň své produkce ve srovnání se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukcí v méně kvalitních segmentech? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?

V Q4 se objevuje zhruba pouze pětina celkové produkce, zhruba čtvrtina v Q3. Celkově tedy nelze mluvit o nadprodukcí v méně kvalitních segmentech. V Q1+2 je více než polovina produkce. Ke srovnání se světem viz bod 1.

5. Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků ve vyšších pásmech? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).

V D1 se téměř výhradně objevují publikace z logiky, filosofie vědy a lékařství; je to dáno výše popsaným zkreslením pořadí časopisů na základě SJR a citačních zvyklostí v jednotlivých oborových specializacích. Nelze tedy usuzovat na to, že jiné disciplíny v oblasti 6.3. jsou méně excelentní než např. logika.

6. Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Odpovídá významný podíl na špičkových výstupech relativně velikosti VO (viz referenční údaje a vaše znalosti oboru)?

Podle D1 nelze usuzovat na excelenci jednotlivých VO. Díky tomu, že v decilu převažují časopisy na hranici oborů 6.3. a matematiky, teorie vědy a zdravotnictví, určuje

bibliometrie jako excelentní pracoviště, která se oborům 6.3. primárně nevěnují (např. Ústav informatiky, Matematický ústav, zdravotnické instituce, apod.).

Statistika vytvořená podle prvního kvartilu (byť je v ní zkreslení prvního decilu také zahrnuto) je již přesnější, proto ukazuje na excelentní postavení čtyř nejúspěšnějších institucí v oblasti 6.3.: Univerzita Karlova, Filosofický ústav AV, Masarykova univerzita, Palackého univerzita – a s určitým odstupem Univerzita Hradec Králové. To odpovídá skutečnému stavu příslušných oborů.

Základní otázky – významné VO v oboru

7. Jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, ČR)? Dosahují dle bibliometrie světové úrovně, případně ji převyšují?

U všech nejvýznamnějších VO oblasti 6.3. z hlediska bibliometrie (tj. Univerzita Karlova, Filosofický ústav AV, Masarykova univerzita, Palackého univerzita – a s určitým odstupem Univerzita Hradec Králové, Západočeská univerzita a Univerzita Pardubice) jsou benchmarky ve srovnání se světovou hladinou nižší, ovšem nikoli výrazně.

Pořadí VO v tabulce 4b je stanoveno podle podílu na počtu výsledků v Q1. Při zohlednění rozložení procentuálního profilu má UK 23% výsledků v Q1, FLÚ 29%, MU 28%, UP 17%. Pořadí VO by tedy vypadalo jinak. Univerzita Hradec Králové dosahuje dokonce nadprůměrného výsledku 43% (světová hladina je 37%) – tento údaj je ovšem zkreslen vysokým podílem studií v oborově okrajovém časopise Konstantínove listy (4 z celkem 13 výsledků). Tento časopis vydávaný univerzitou v Nitre se dlouhodobě drží v Q1, aniž by fakticky náležel ke klíčovým periodikům oblasti 6.3. Na UHK se také ve vysoké kvalitě pěstuje logika, což vzhledem k zastoupení časopisů z oblasti logiky v Q1, posiluje nadprůměrný výsledek této VO.

Stejně pořadí nejvýznamnějších VO – FLÚ, MU, UK, UP – dává i srovnání benchmarků mediánu v tabulkách 3a ve statistikách jednotlivých institucí. I zde však dosahuje (na základě výše určeného zkreslení) nejvyšších hodnot UHK.

8. Je podle vašeho názoru bibliometrický výkon zásadní také z hlediska mise těchto VO? (Např. některé VO věnující se aplikovanému výzkumu můžou mít významný výkon v M2, ale z hlediska jejich mise nemusí mít zásadní úlohu.)

Bibliometrický výkon je ve všech oborech 6.3. pouze druhořadým či doplňkovým hlediskem a misi jednotlivých VO na něm nelze stavět.

9. Změnila bibliometrická analýza SCOPUS zásadním způsobem Váš pohled na některou z hodnocených VO?

Ne.

10. Existují v oboru VO, které podle Vašeho názoru produkují významný podíl národních výsledků, přesto se mezi špičkovými VO podle bibliometrie neobjevují?

Všechny oborově významné VO se v bibliometrii objevují – dokonce i v pořadí, které zhruba odpovídá jejich významu.

Ford: 6.4 Arts

Vypracoval: doc. Mgr. Karel Stibral, Ph.D.

Datum vypracování: 17.6.2021

Základní otázky – obory FORD

- 1. Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání? (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými ...)**

Úroveň oboru je relativně dobrá, respektive za poslední dvě dekády došlo k významnému zlepšení zvýšením odborné úrovně vysokého školství i stabilizaci v rámci ústavů AV ČR. Jistě je pak srovnatelná úroveň s okolními zeměmi s podobným vývojem v posledních dekadách. Za špičkovými pracovišti v oboru na některých západních univerzitách máme samozřejmě jisté rezervy např. co do interdisciplinárního výzkumu, využití digital humanities. Někdy schází (třeba výtvarná umění) místní skutečně mezinárodní časopisy (*Umění* i *Opuscula* jsou Q4, i když *Umění* by si zasloužilo být výše)

- 2. Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.**

Bohužel nikoliv, a to přes pěkné výsledky v D1 a ne tak špatnými v Q1. Viz níže k publikačním zvyklostem v oboru.

- 3. Do jaké míry se informace o nejvýznamnějších periodických v databázích WoS a Scopus překrývá? Nakolik přináší Scopus podstatné informace o oboru navíc?**

K dispozici byly jen údaje z databáze Scopus. Na základě analýz z předchozích let bylo zjevné, že Scopus lépe reflektuje kvalitu časopisů daného oboru.

- 4. Má obor vysokou úroveň své produkce ve srovnání se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukci v méně kvalitních segmentech? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?**

Obor má ve sledovaném období 2016-2019 vyšší produkci ve srovnání se světem v D1 (13% oproti světovým 12%, v Q1-Q2 je to ovšem horší. Příznačné je, jak dramaticky se změnila sledovaná čísla oproti loňskému roku – loni jsme byli za sledované období oproti světu dramaticky napřed - (v D1 dokonce 21% vůči světovým 12%), Q1 (31% vůči světovým 27%), zdálo se tedy, že ČR produkuje v oblasti umění buď velmi kvalitní vědu. Významný skok za poslední rok, respektive výrazně dobrý rok 2016, je obávám nutné přičíst spíše metodice, kdy byly a jsou do hodnocení začleněny i články které se k oblasti umění vážou jen velmi volně, ale jsou produkovány technickými obory a publikovány v technicky orientovaných časopisech. O tom svědčí i soupis článků, kde se vyskytují texty zcela mimo obor, na které jsme opakovaně upozorňovali. Jinak při pohledu na grafy opravdu je v ČR nadprodukce v Q3 a Q4. Ta je do značné míry způsobena logicky lokálností témat, které jsou a můžou být publikovány především v místních časopisech s nižšími kvartily. Hlavní distorze a problém ve srovnání je

ovšem způsobena tím, že hlavní úsilí je z hlediska výstupů soustředěno na monografické výstupy, které zde nejsou nijak podchyceny.

5. Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků ve vyšších pásmech? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).

Jak bylo zmíněno již minule, u prvního decilu je spíše pravidlem, že publikované práce patří z hlediska použité metodologie i cílů spíše do jiných oborů či se dají považovat za spíše hraniční. Typickou ukázkou jsou články, které se zaměřují na nějaké přírodovědné či technické aspekty, používají metodologie daných oborů a výsledkem jsou výstupy ve zcela jiných oborech, než jsou umělecké – stejně jako naopak kniha o historii medicínské ilustrace by neměla být zařazována do medicínsko-vědeckých výstupů, zde se to vša děje, viz např.: *Artifact reduction in positioning algorithm using differential HRTF; Analysis of level dependence of $2f_{1<inf>1</inf> - f_{2<inf>2</inf>}$ component of otoacoustic emissions using nonlinear 2D cochlear model; On the Modeling of an Emitting Cylindrical Transducer With a Piezoelectric Polymer Membrane; PVDF Cylindrical Electroacoustic Emitting Transducer with Perforated Back-plate: Simplified Analytical Approach*; jako např. *Structural Integrity of Stone Blocks From Charles Bridge in Prague*.

Jde i ale o případy, kdy články spíše patří do některé ze sociálních věd než do humanitní oblasti č. 6. Na druhou stranu je třeba poukázat na to, že až na některé diskutabilní případy (např. *AES: Journal of the Audio Engineering Society*) ve většině se jedná o publikaci v časopisech, jejichž zaměření je skutečně na určitou oblast umění. Zařazení do jiného oboru jedná u D1 a Q1 téměř – odhadem – skoro o třetinu až polovinu všech článků (přesné číslo by vyžadovalo podrobné seznámení se se všemi články a i tak by zůstalo někdy věcí diskuse), zatímco v Q2-Q4 je správnost zařazení velmi vysoká

Daným údajům pak ale i odpovídá, že z hlediska bibliometrické analýzy nejlepšími institucemi v oboru umění jsou dle publikací v prvním decilu v ČR ČVUT a Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR v Praze (UK je až třetí). Je nesmysl, jak zaznělo bohužel z technické podpory ÚřV vidět v tom důkaz, že tyto dvě instituce jsou tedy nejlepší v oboru umění – problém je totiž ten, že jejich výstupy vůbec z oboru umění nejsou. Kladně hodnotím ale ve srovnání sse staršími podklady, že se mezi nejlepšími institucemi v oboru umění již neobjevují Nemocnice sv. Anny či Nemocnice na Bulovce.

6. Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Odpovídá významný podíl na špičkových výstupech relativně velikosti VO (viz referenční údaje a vaše znalosti oboru)?

Viz výše, instituce z hlediska publikací nejlepší v D1 (ČVUT dokonce 41% a ÚTAM AV ČR 11%, která má stejně jako celá UK, také 11%) produkovali předložené výstupy v daném FORDu jen ve velmi nestandardním chápání. Takové srovnání ovšem vede k vážným pochybnostem o smyslu takového srovnávání.

Základní otázky – významné VO v oboru

- 7. Jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, ČR)? Dosahují dle bibliometrie světové úrovně, případně ji převyšují?**

Viz výše. Otázka na základě předložených dat bohužel není zodpověditelná. Do databází je zařazeno příliš mnoho výsledků z jiných oborů, resp. není jasné, zda jsou tam zařazeny všechny a zda souhlasí uváděné hodnoty Q1-Q4.

- 8. Je podle vašeho názoru bibliometrický výkon zásadní také z hlediska mise těchto VO? (Např. některé VO věnující se aplikovanému výzkumu můžou mít významný výkon v M2, ale z hlediska jejich mise nemusí mít zásadní úlohu.)**

Viz výše

- 9. Změnila bibliometrická analýza SCOPUS zásadním způsobem Váš pohled na některou z hodnocených VO?**

Ne. Spíše na vlastní (ne)relevanci takového hodnocení.

- 10. Existují v oboru VO, které podle Vašeho názoru produkují významný podíl národních výsledků, přesto se mezi špičkovými VO podle bibliometrie neobjevují?**

ANO, zejm. Ústav dějin umění AV ČR – ten je zastoupen i celou řadou kvalitních monografických výsledků v kvalitativní části hodnocení. Je to způsobeno tím, že se kvalitní výsledky soustřeďují dle zvyklostí oboru právě v té kategorii, která není bibliometrií tohoto typu zohledňována – v monografických výstupech, popř. kolektivních monografiích.